

Järvenpään lukio

Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma

lv. 21-22, lv. 22-23 ja lv. 23-24

Sisällysluettelo

1. JOHDANTO	1
1.1. TASA-ARVOLAKI (1329/2014)	1
1.2. YHDENVERTAISUUSLAKI (1325/2014)	2
1.3. KÄSITTEIDEN MÄÄRITTELY	2
1.3.1. Sukupuolten välinen tasa-arvo.....	2
1.3.2. Yhdenvertaisuuden määrittely.....	3
1.4. OPPILAITOKSEN HENKILÖMÄÄRÄT	5
1.5. TIEDOTTAMINEN	5
2. TASA-ARVON JA YHDENVERTAISUUDEN PERUSTA LUKIOSSA ON OPETUSSUUNNITELMA	6
2.1. JÄRVENPÄÄN LUKION OHJAAVAT ARVOT	6
2.2. KODIN JA OPPILAITOKSEN YHTEISTYÖ NUORTEN LUKIOKOULUTUKSESSA	7
2.3. OHJAUS JA OHJAUSSUUNNITELMA.....	7
2.4. OPETUKSEN YLEISET TAVOITTEET	7
3. ARVIO EDELLISEN TASA-ARVOSUUNNITELMAN TOIMENPITEIDEN TOTEUTTAMISESTA JA TULOKSISTA	8
4. SELVITYS OPPILAITOKSEN TASA-ARVO- JA YHDENVERTAISUUSTILANTEESTA	9
4.1. OPISKELIJAAVALINNAT	10
4.2. OPETUKSEN JÄRJESTÄMINEN	10
4.3. TASA-ARVON JA YHDENVERTAISUUDEN TOTEUTUMINEN LUKIOSSA	11
4.4. KIUSAAMINEN	12
4.5. SYRJINTÄ JA HÄIRINTÄ	12
5. TARVITTAVAT TOIMENPITEET TASA-ARVON JA YHDENVERTAISUUDEN EDISTÄMISEKSI	13
5.1. VALITUT KEHITTÄMISKOHEET	13

1. Johdanto

Oppilaitoksessa laadittava tasa-arvosuunnitelma on työkalu, joka ennaltaehkäisee sukupuolen perusteella tapahtuvaa syrjintää ja tukee sukupuolten tasa-arvon edistämistä koulun arjessa. Tasa-arvosuunnitelmalla varmistetaan, että oppilaitoksessa tehdään järjestelmällistä tasa-arvotyötä.

Tasa-arvotyön kannalta on tärkeää, että työ perustuu oppilaitoksen ja sen opiskelijoiden tarpeisiin. Kun oppilaitos laatii omia tarpeitaan vastaavan tasa-arvosuunnitelman, voimistuu myös sitoutuminen tasa-arvon edistämiseen.

Tasa-arvosuunnitelman tulee sisältää selvitys oppilaitoksen tasa-arvotilanteesta, tarvittavat toimenpiteet tasa-arvon edistämiseksi sekä arvio aikaisempaan tasa-arvosuunnitelmaan sisältyneiden toimenpiteiden toteutumisesta ja tuloksista.

Velvoite laatia oppilaitoksen toiminnan kehittämiseen tähtäävä tasa-arvosuunnitelma koskee kaikkia lakiin perustuvaa opetusta tai koulutusta järjestäviä oppilaitoksia (<https://www.tasa-arvo.fi/ohjeita-oppilaitoksen-tasa-arvosuunnitteluun>).

Järvenpään lukion tasa-arvosuunnitelma on samalla myös yhdenvertaisuussuunnitelma. Suunnitelma liitetään osaksi koulun lukuvuosisuunnitelmaa. Järvenpään lukiossa laaditaan vuosittain tai vähintään kerran kolmessa vuodessa tasa-arvosuunnitelma. Suunnitelma laaditaan yhteistyössä henkilöstön ja opiskelijoiden edustajien kanssa.

Keväällä 2021 toteutettiin opiskelijakysely, jonka tuloksia verrattiin vuoden 2018 tuloksiin ja tasa-arvosuunnitelmaa tarkistettiin kyselyn pohjalta. Suluissa olevat tunnusluvut ovat edellisen kyselyn tuloksia.

1.1. Tasa-arvolaki (1329/2014)

Laki miesten ja naisten tasa-arvosta edellyttää, että tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma sisältää selvityksen oppilaitoksen tasa-arvotilanteesta. Alla oleva teksti on suoraan tasa-arvolainsäädännöstä.

Tasa-arvolain mukaan koulutuksen järjestäjä vastaa siitä, että vuosittain laaditaan oppilaitoskohtaisesti tasa-arvosuunnitelma yhteistyössä henkilöstön ja opiskelijoiden kanssa. Suunnitelma voidaan sisällyttää osaksi opetussuunnitelmaa tai muuta oppilaitoksen suunnitelmaa.

Tasa-arvosuunnitelman tulee sisältää:

- 1) selvitys oppilaitoksen tasa-arvotilanteesta;
- 2) tarvittavat toimenpiteet tasa-arvon edistämiseksi;
- 3) arvio aikaisempaan tasa-arvosuunnitelmaan sisältyneiden toimenpiteiden toteuttamisesta ja tuloksista.

Erityistä huomiota tulee kiinnittää opiskelijavalintoihin, opetuksen järjestämiseen, oppimiseroihin ja opintasuoritusten arviointiin sekä seksuaalisen häirinnän ja sukupuoleen perustuvan häirinnän ehkäisemiseen ja poistamiseen.

1.2. Yhdenvertaisuuslaki (1325/2014)

Yhdenvertaisuuslain mukaan koulutuksen järjestäjän on velvollisuus edistää yhdenvertaisuutta. Koulutuksen järjestäjän ja tämän ylläpitämän oppilaitoksen on arvioitava yhdenvertaisuuden toteutumista toiminnassaan ja ryhdyttävä tarvittaviin toimenpiteisiin yhdenvertaisuuden toteutumisen edistämiseksi. Edistämistoimenpiteiden on oltava oppilaitoksen toimintaympäristö, voimavarat ja muut olosuhteet huomioon ottaen tehokkaita, tarkoituksenmukaisia ja oikeasuhtaisia.

Koulutuksen järjestäjän on huolehdittava siitä, että oppilaitoksella on suunnitelma tarvittavista toimenpiteistä yhdenvertaisuuden edistämiseksi.

Koulutuksen järjestäjän ja tämän ylläpitämän oppilaitoksen on varattava oppilaille ja heidän huoltajilleen sekä opiskelijoille tai heidän edustajilleen mahdollisuus tulla kuulluiksi edistämistoimenpiteistä.

Sukupuoleen perustuvan syrjinnän kiellosta ja sukupuolten välisen tasa-arvon edistämisestä säädetään naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta annetussa laissa (609/1986).

1.3. Käsitteiden määrittely

1.3.1. Sukupuolten välinen tasa-arvo

Arkisissa keskusteluissa tasa-arvolla viitataan usein löyhästi kaikkien ihmisten tasa-arvoon, mutta sillä tarkoitetaan tasa-arvolaisissa kuitenkin vain sukupuolten tasa-arvoa. Lain tarkoituksena on estää sukupuoleen perustuva syrjintä ja edistää naisten ja miesten välistä tasa-arvoa. Lain tarkoituksena on myös estää sukupuoli-identiteettiin tai sukupuolen ilmaisuun perustuva syrjintä. Sukupuolen käsite ymmärretään usein varsin kapeasti vain naiseen tai mieheen kiinnittyväksi biologiseksi tosiasiaksi. Sukupuolen ilmenemismuodot voivat kuitenkin olla paljon yksilöllisempiä ja moninaisempia.

Laissa määritelty sukupuolten välinen tasa-arvo kattaakin alleen sukupuolen monet ilmenemismuodot: naiset, miehet, trans-, inter- ja muunsukupuoliset (transgender).

1.3.2. Yhdenvertaisuuden määrittely

Yhdenvertaisuus on ihmisoikeus, joka kuuluu kaikille. Tällä tarkoitetaan kaikkien ihmisten samanarvoisuutta sekä yhtäläisiä oikeuksia ja mahdollisuuksia osallistua yhteiskuntaelämään. Usein näin ajatellaankin olevan eli puhutaan muodollisesta yhdenvertaisuudesta, jolloin samassa tilanteessa olevien ihmisten ajatellaan ansaitsevan samanlaista kohtelua. On kuitenkin olemassa tilanteita, joissa osa ihmisistä tarvitsee mukautettuja toimenpiteitä ja ratkaisuja selvitäkseen omassa arjessaan ja ympäröivässä yhteiskunnassa. Tosiasiallisella yhdenvertaisuudella viitataan syrjinnän todelliseen ehkäisemiseen, esimerkiksi tukemalla heikommassa asemassa olevia erilaisin toimenpitein. Edellinen jako havainnollistuu, kun ymmärrämme muodollisen yhdenvertaisuuden virallisiksi ohjeiksi ja käytännöiksi, joiden mukaan ihmiset ovat samanarvoisia tilanteesta riippumatta ja ansaitsevat esimerkiksi työnhakutilanteessa samanlaista kohtelua. Tosiasiassa esimerkiksi suomen kieltä taitamattomat tai toimintarajoitteiset saattavat tarvita tukitoimenpiteitä työllistymisensä helpottamiseksi ollakseen yhdenvertaisessa asemassa muihin nähden.

Tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden toteutumista uhkaavat monenlaiset syrjinnän muodot, jotka voivat kohdistua erilaisiin syrjintäperusteisiin. Yhdenvertaisuuslain mukaan ketään ei saa syrjiä iän, alkuperän, kansalaisuuden, kielen, uskonnon, vakaumuksen, mielipiteen, poliittisen toiminnan, ammattiyhdistystoiminnan, perhesuhteiden, terveydentilan, vammaisuuden, **ulkonäön, sukupuolen**, seksuaalisen suuntautumisen tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella. Tässä suunnitelmassa myös sukupuoli sekä sen alle lukeutuvat sukupuoli-identiteetti ja sukupuolen ilmaisu ymmärretään osaksi syrjintäperusteita. Samalla tulisi myös huomata, että edellä mainitut syrjinnän syyt eivät välttämättä ole yksilön pysyviä ominaisuuksia, sillä kaikki me ikäännyimme, ja kuka tahansa voi vammautua jonain päivänä.

Syrjinnällä tarkoitetaan jonkin henkilön tai ihmisryhmän eriarvoistavaa kohtelua ja saattamista epäedulliseen asemaan. Henkilön kohtaama syrjintä voi olla joko suoraa tai **epäsuoraa, jolloin se tapahtuu ikään kuin vahingossa ja huomaamatta, jolloin se jää usein helposti tunnistamatta ja piiloon.** Suoraa ja avointa syrjintää kutsutaan välittömäksi syrjinnäksi, kun taas välillinen syrjintä, **epäsuora** viittaa tilanteeseen, jossa jokin näennäisesti neutraali toiminta tai käytäntö johtaa todellisuudessa eriarvoistavaan lopputulokseen. Välitöntä syrjintää on esimerkiksi työnantajan käsky syrjiä syrjintävaarassa olevaan ryhmään kuuluvaa henkilöä tai evätä häneltä pääsy rakennuksiin. Myös henkilön asettaminen raskauden tai synnytyksen perusteella eri asemaan toimii esimerkkinä välittömästä

syrynnästä. Välillistä syryntää tapahtuu usein enemmän institutionaalisella tasolla, jolloin esimerkiksi jokin tietty palvelu ei ota huomioon asiakkaittensa erilaisia tarpeita esimerkiksi kielitaidon suhteen. Kielitaidon merkitystä korostetaan usein myös liikaa rekrytointitilanteissa, vaikka tehtävässä menestyminen ei edellyttäisi täydellistä suomen kielen hallintaa.

Moniperustaisella syrynnällä tarkoitetaan puolestaan sellaista syryntää, joka kohdistuu henkilön identiteettiin läheisesti kietoutuvien syryntäperusteiden risteämiseen, mistä voidaan käyttää myös termiä intersektionaalisuus. Esimerkiksi vanhemmat naiset voivat kokea joutuvansa syryntäyksi samanaikaisesti sekä ikänsä että sukupuolensa perusteella, jolloin kyseessä on moniperustaisen syryntän muoto. Myös maahan muuttanut, ei-heteroseksuaalinen mies voi tuntea joutuneensa syryntän keskipisteeksi seksuaalisuuden ja sukupuolen yhdistelmänsä takia. Usein syryntä kohdistuukin juuri moneen identiteetin osaan samanaikaisesti, minkä vuoksi sen tunnistaminen on myös haastavampaa. Mikäli syryntävaarassa olevan henkilön läheinen joutuu syryntän kohteeksi, on kyseessä läheissyryntä.

Häirintä sen sijaan on syryntää, jossa loukataan tahallisesti jonkin henkilön tai ihmisryhmän arvoa ja koskemattomuutta luomalla tahallisesti vihamielinen ja loukkaava ilmapiiri. Esimerkiksi valtakulttuurista poikkeaviin henkilöihin kohdistuva viha on usein muodoltaan juuri häirintää ja pyrkii riistämään kohteinaan olevien ihmisarvon. Seksuaalisella häirinnällä tarkoitetaan henkilöön kohdistuvaa ei-toivottua, seksuaalissävytteistä käytöstä, jolla tarkoituksellisesti loukataan kohteena olevan henkilön fyysistä tai henkistä koskemattomuutta. Sukupuoleen perustuva häirintä puolestaan kohdistuu henkilön sukupuoleen, sukupuoli-identiteettiin tai sukupuolen ilmaisuun eikä ole luonteeltaan seksuaalista.

Erilaisten syryntän muotojen kitkeminen ei välttämättä edellytä kalliita investointeja tai kohtuutonta vaivaa. Kohtuullisten mukautusten epäamisellä tarkoitetaan tilannetta, jossa käytäntöjen muutokset olisivat toteutettavissa pienellä vaivalla erityistapauksia varten, mutta jossa ne jätetään mieluummin toteuttamatta syyllistyen samalla syryntään. Esimerkiksi esteettömyyden huomiointi oppilaitoksissa on joillekin toimintarajoitteisille osallistumisen edellytys, mikä tulisi ottaa tapahtumien suunnittelussa paremmin huomioon. Tosiasiallisen tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden toteutumiseksi syryntävaarassa olevat ryhmät saattavatkin tarvita erityistoimenpiteitä, jotka edistävät heidän osallistumismahdollisuuksiaan eri elämänaalueilla. Positiivinen erityiskohtelu sisältää sellaisia tilanteeseen suhteutettuja käytänteitä, joilla heikommassa asemassa olevien mahdollisuuksia pyritään edistämään esimerkiksi rekrytointitilanteessa. Tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta edistävät käytännöt eivät kuitenkaan saa muodostua toisia syryntäyksi.

On huomattava, että edellä kuvatut syrjinnän muodot ovat todellisuudessa usein liukuvia ja päällekkäisiä ja saattavat siten sisältää sekä välitöntä että välillistä syrjintää. Tosiasiallisen tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden toteutumiseksi meidän on kiinnitettävä huomiota myös puhetapaamme, sillä syrjintä ei aina välttämättä ole suoraa, jonkin henkilön alempiarvoista kohtelua tai institutionaalisiin rakenteisiin kätkeytyvää vallankäyttöä; myös tapamme puhua tai olla puhumatta ovat osa syrjintää. Käyttämämme kieli ja sanat eivät ole koskaan neutraaleita vaan heijastavat aina arvojamme, asenteitamme ja uskomuksiamme, minkä vuoksi niiden taakse jää paljon myös itseltämme tiedostamattomia asioita.

1.4. Oppilaitoksen henkilömäärät

Järvenpään lukio henkilömäärät syksy 2021

	Naisia	Miehiä	Yhteensä
Rehtori	1	0	1
Apulaisrehtori	1	2	3
Opettajia (päätoim.)	35	21	56
Opettajia (sivutoim.)	4	3	7
Muu henkilökunta	5	4	9
Opiskelijoita	652	370	1022
Opiskelijakunnan hallitus	6	7	13
Johtotiimi	3	5	8

1.5. Tiedottaminen

Tasa-arvosuunnitelmasta tiedotetaan koko henkilökunnalle ja opiskelijoille heti suunnitelman hyväksymisen jälkeen.

Ryhmänohjaajat esittelevät tasa-arvosuunnitelman opiskelijoille ryhmänohjaustuokiossa. Tasa-arvosuunnitelma on nähtävillä koulun kotisivuilla ja tiedostonjakopalvelu SharePointissa.

Lähtökohta on, että jokaisen opiskelijan tulisi saada osallistua tiedon tuottamiseen ja pohdintaan ainakin kerran lukio-opintojensa aikana. Suunnitelma sisällytetään osaksi koulun opetussuunnitelmaa ja lukuvuosisuunnitelmaa.

2. Tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden perusta lukiossa on opetussuunnitelma

Lukion opetussuunnitelman perusteiden arvoperusta rakentuu suomalaiselle sivistysperinteelle, jonka mukaan opiskelu ja oppiminen uudistavat yhteiskuntaa ja kulttuuria. Lukio-opetuksen perustana on elämän ja ihmisoikeuksien kunnioitus sekä ihmisarvon loukkaamattomuus. Opiskelija muodostaa lukioaikanaan jäsenyneen käsityksen perus- ja ihmisoikeuksien taustalla olevista arvoista, keskeisistä perus- ja ihmisoikeusnormeista sekä näitä oikeuksia edistävistä toimintatavoista. Lukio-opetus pohjautuu keskeisiin ihmisoikeussopimuksiin, kuten nuorten lukiokoulutuksessa lapsen oikeuksien sopimukseen.

Lukio-opetus edistää tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta sekä hyvinvointia ja demokratiaa. Lukio-opetus on opiskelijoita uskonnollisesti, katsomuksellisesti ja puoluepoliittisesti sitoutumatonta, eikä sitä saa käyttää kaupallisen vaikuttamisen välineenä. Lukio-opetus kannustaa pohtimaan suomalaisen yhteiskunnan ja kansainvälisen kehityksen mahdollisuuksia, vaihtoehtoja ja epäkohtia. Osallisuus, toimijuus, **läpinäkyvyys** ja yhteisöllisyys korostuvat kaikessa lukion toiminnassa.

Lukio on yhteisö, jossa monista kieli-, **kulttuuri**-, katsomus- ja uskontotaustoista tulevilla ihmisillä on mahdollisuus tunnustaa yhteisiä hyvän elämän arvoja ja periaatteita sekä harjaantua yhteistyöhön. Lukiossa kannustetaan keskinäiseen välittämiseen ja huolenpitoon. Luovuutta, aloitteellisuutta, rehellisyyttä, **erilaisuuden hyväksyntää** ja sisua arvostetaan. Inhimillinen ja kulttuurinen moninaisuus nähdään rikkautena ja luovuuden lähteenä.

2.1. Järvenpään lukion ohjaavat arvot

Lukion keskeisissä arvoissa on otettu huomioon Järvenpään kaupungin (asukaslähtöisyys, rohkeus, vastuullisuus, oikeudenmukaisuus ja tuloksellisuus) ja perusopetuksen arvot (vastuu itsestä ja muista, yhteistyötaidot, hyvinvointi ja oppimisen ilo). Seuraavien arvojen kautta konkretisoidaan arvoperusta Järvenpään lukion kannalta olennaisissa asioissa:

Yhteisöllisyys

Yhteisöllisyyteen kuuluu toimiva kommunikaatio ja yhteisön jäsenten välinen luottamus ja **avoimuus**.

Yksilöllisyys

Yksilöllisyys rakentuu yksilön terveelle itsetunnolle sekä omien kykyjensä ja voimavarojensa realistiselle tuntemiselle.

Vastuullisuus

Vastuullisuus on yhteisöllisyyttä ja yksilöllisyyttä yhdistävä voima. **Vastuun ottaminen omista teemisistään.**

Rohkeus

Yhteisöllisyys, yksilöllisyys ja vastuullisuus luovat perustan kohdata muuttuvan maailman haasteita.

Rohkeus olla oma itsensä.

2.2. Kodin ja oppilaitoksen yhteistyö nuorten lukiokoulutuksessa

Yhteistyön lähtökohtana on avoin ja yhdenvertainen vuorovaikutus sekä keskinäinen kunnioitus.

Yhteistyö tukee opiskelijan oppimisen edellytyksiä, tervettä kehitystä ja hyvinvointia. Sen tarkoituksena on edistää myös opiskelijoiden, huoltajien ja kotien osallisuutta sekä oppilaitosyhteisön yhteisöllisyyttä, hyvinvointia ja turvallisuutta.

2.3. Ohjaus ja ohjaussuunnitelma

Ohjaustoiminnan tavoitteena tukea opiskelijoiden hyvinvointia, kasvua ja kehitystä, tarjota aineksia itsetuntemuksen ja -ohjautuvuuden lisääntymiseen sekä kannustaa aktiiviseen kansalaisuuteen. Jokaisesta opiskelijasta kunnioitetaan yksilönä, jolla on oikeus ohjaukseen. Ohjauksen avulla edistetään koulutuksen yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa sekä ehkäistään syrjäytymistä.

Ohjauksen avulla opiskelija ymmärtää erilaisten lukioaikaisten valintojen vaikutuksen ura- ja jatkoopintomahdollisuuksiinsa. Opiskelijan opiskelutaidot sekä kyky arvioida taitojaan kehittyvät. Häntä tuetaan tunnistamaan vahvuutensa ja kehittymistarpeensa oppijana sekä käyttämään hänelle soveltuvia opiskelumenetelmiä. Ohjauksessa tehdään yhteistyötä myös muun henkilökunnan kanssa opiskelijoiden opintojen etenemiseksi.

2.4. Opetuksen yleiset tavoitteet

Lukion opetus ja muu toiminta järjestetään valtioneuvoston asetuksessa (942/2014) määriteltyjen lukiokoulutuksen yleisten valtakunnallisten tavoitteiden mukaan. Tavoitteet korostavat laaja-alaisen yleissivistyksen ja kokonaisuuksien ymmärtämisen merkitystä sekä kannustavat eettisesti vastuulliseen ja aktiiviseen toimijuuteen paikallisesti, kansallisesti ja kansainvälisesti.

Lukio-opiskelu rakentaa yhteisöllisyyttä, osallisuutta ja hyvinvointia vahvistamalla elämänhallinta-, vuorovaikutus-, yhteistyö- ja ilmaisutaitoja. Opiskelussa saadaan kokemuksia tavoitteellisesta toiminnasta ja vertaisoppimisesta tiimeissä ja projekteissa. Lukio-opetus kannustaa opiskelijoita eri

taiteenaloille ominaiseen ilmaisuun ja toimintaan sekä taide- ja kulttuurielämään osallistumiseen. Fyysinen aktiivisuus ja terveelliset elämäntavat ymmärretään terveyden ja hyvinvoinnin perusedellytyksiksi.

Lukio-opetus lujittaa opiskelijan identiteettiä ja ohjaa oman ainutlaatuisuuden ymmärtämiseen ja arvostamiseen. Sukupuolen ja seksuaalisen suuntautumisen moninaisuuden ymmärtäminen luo edellytyksiä sukupuoli- ja tasa-arvotietoiselle opetukselle.

3. Arvio edellisen tasa-arvosuunnitelman toimenpiteiden toteuttamisesta ja tuloksista

Edellisen tasa-arvosuunnitelman toimeenpanoa on vaikeuttanut se, että puolitoista vuotta on oltu poikkeusoloissa.

Toimenpide	Toteutuminen
<p>1. Epätasa-arvoinen kohtelu</p> <ul style="list-style-type: none"> • Oppiaineryhmässä keskustelua arvioinnin läpinäkyvyydestä. Opiskelijan tunteminen vaikuttaa arviointiin. • Selkeät arviointikriteerit kursseilla, kuten tuntiaktiivisuuden merkitys arvioinnissa. Lukiossa arvioidaan osaamista, ei sinänsä osallistumista. Tuntiaktiivisuus ilmenee eri tavoin, ei pelkästään viittamalla. • Oppilaskunnan kanssa rakentava vuoropuhelu aiheesta. • Opiskelija pyrkii keskustelemaan asiasta jonkun koulun henkilön kanssa, jonka taholta kokee tulleen epätasa-arvoisesti kohdelluksi. • Yhteydenotto tarvittaessa rehtoriin, mikäli kokee tulleen kohdelluksi epätasa-arvoisesti. • Väylät yhteydenottoon: opettajien vastaaminen Wilma-viesteihin ja opettajien tavoittaminen työpäivän aikana. • Jokainen kiinnittää huomiota omaan jokapäiväiseen tekemiseensä. • Erilaisuuden hyväksyminen, kuten uskonto, maailmankatsomus, sukupuolinen suuntautuminen ja varallisuus. • Opettaja hoitaa opiskelijan kanssa hankalat tilanteet tai negatiivisen palautteen oppitunnin jälkeen kahden kesken opiskelijaa nolaamatta. 	<ul style="list-style-type: none"> • Opiskelijat kokevat tilanteen hyväksi, ja arviointikriteerit esitetään kurssin alussa. Opiskelijoiden mahdollisuus vaikuttaa arviointikriteereihin vaihtelee. • Opiskelijakunta on osallistunut suunnitelmien tekoon ja valmisteluun. Jatkuvaa vuoropuhelua ei ole ollut käynnissä. • Yhteydenottoja pystyy tekemään, mutta ei oikein hahmotu, kehen ollaan yhteydessä milloinkin. • Korona-aika on vaikeuttanut opettajien kiinnisaamista, ja mm. Wilma-viesteihin vastaaminen vaihtelee. • Erilaisuuden hyväksymiseen liittyviä esitteitä voisi tehdä ja aamunavauksia järjestää. Kovin paljon ei ole toimittaa, jota hahmotettaisiin tasa-arvotoiminnaksi.

<ul style="list-style-type: none"> • Ruokailussa ei sallita pöytien varaamista etukäteen, ja opiskelijat luopuvat nimikkopöydistään. • Ruokailuvuoroaikojen noudattaminen. 	<ul style="list-style-type: none"> • Pöytähierarkiaa on edelleen olemassa.
<p>2. Kiusaaminen mm. sosiaalisessa mediassa</p> <ul style="list-style-type: none"> • Mediakasvatusta oppilaitokseen, esim. mediakasvattajan info sekä muu tiedotus ja ohjeistus koulussa. • Puuttuminen tarvittaessa sosiaalisen median käyttöön. • Saattaa jonkun koulun henkilökunnan tietoon, mikäli kokee tuleensa kiusatuksi. Opiskelijaa kehoitetaan tallentamaan viestit mm. ottamalla kuvakaappaukset. • Henkilökunnan jäsen on velvollinen selvittämään asiaa eteenpäin. 	<ul style="list-style-type: none"> • Kiusaaminen tapahtuu usein piilossa, ja koulun on vaikea puuttua siihen. • Erillinen mediakasvatustapahtuma ei ole toteutunut. Kurssien yhteydessä se on osin toteutunut. • Yleinen ilmapiiri hyvä ja ehkäisee kiusaamista.
<p>3. Yksinäisyyden vähentäminen</p> <ul style="list-style-type: none"> • Opettaja muodostaa ryhmätöiden ryhmäjaon. • Ryhmien sekoittaminen ryhmätöissä. • Oppilaskunnan ja opiskelijahuoltoryhmän järjestämä toiminta. • SumppiDumppi-kahvila • Ryhmäyttäminen: erityisesti 1. vuosiluokalle mutta myös 2. - 3. vuosiluokille toistuvasti. 	<ul style="list-style-type: none"> • Opettajat ohjaavat ryhmien muodostumista. Korona rajoittaa ryhmätöitä. • Korona on estänyt toimintaa. • Jatkoryhmäyttämistä ei ole toteutettu.
<p>4. Kurssitarjotinvalinnat</p> <ul style="list-style-type: none"> • Opiskelijoiden tulee hyväksyä kompromissit lukujärjestyksessä. Koulun kokonaisuus menee yksittäisen opiskelijan edelle. • Selvitetään, olisiko mahdollista kiertotuntien tasa-arvoisempi sijoittelu, jolloin ryhmäkoot samoilla kursseilla olisivat tasaisemmat. • Opiskelija voi tarvittaessa kääntyä ongelmakohtaisissa opinto-ohjaajan puoleen. 	<ul style="list-style-type: none"> • Ryhmäkoot vaihdelleet mm. opiskelijan kurssivaihdosten takia. • Opolle pääsee, mutta välillä viiveellä.

4. Selvitys oppilaitoksen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustilanteesta

Järvenpään lukiossa kaikki kouluyhteisön jäsenet osallistuvat tasa-arvotyöhön ja tasa-arvon toteuttamista seurataan määräajoin kyselyillä, joista uusin on kevään 2021 opiskelijakysely tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmaa varten. Kyselyyn vastasi 544 (474) lukion opiskelijaa, joista naisia 60,66 % (64,3 %), miehiä 37,13 % (33,8 %) ja muun sukupuolisia 2,21% (1,9 %). Vastaajista yleislinjalla oli 52,83% (61,6 %), erityislinjoilla 47,17 % (38,4 %) ja aikuislinjalla 3,29 %.

4.1. Opiskelijavalinnat

Opiskelijavalinnassa noudatetaan lukiolakia sekä Opetusministeriön asetusta opiskelijaksi ottamisen perusteista lukiokoulutuksessa. Erityistä tukea tarvitseviin opiskelijoihin sovelletaan muihin nähden yhdenvertaisia valintaperusteita.

Järvenpään lukioon haetaan toisen asteen koulutuksen yhteishaussa. Opiskelijoiden valintajärjestys saadaan suoraan Opintopolusta, jonka perusteella rehtori vahvistaa valinnat. Opiskelijat valikoituvat yleislinjalle keskiarvon ja hakutoiveen mukaan, erityislinjoille (kuva- ja mediataide, musiikki ja tanssi, urheilu ja LUMA)) pyrkivät saavat näytöistä lisäpisteitä. Järvenpään lukion sisään pääsyn alin keskiarvo on 7, mutta hyväksymisraja riippuu hakijoista.

4.2. Opetuksen järjestäminen

Tasa-arvolain mukaan oppilaitosten on kiinnitettävä erityistä huomiota siihen, että kaikilla on yhtäläiset mahdollisuudet opetukseen.

Lukiossa noudatetaan valtakunnallisen opetussuunnitelman perusteita. Vahvistetaan koulukohtaisen kurssien tasa-arvoisuus ja yhdenvertaisuus kaikille opiskelijoille. Opetuksessa käytettävät tilat ja menetelmät ovat esteettömiä. Erilaisille oppijoille mahdollistetaan opiskelu, esimerkiksi erilaisin apuvälinein ja eri menetelmin. Hyödynnetään sähköisiä oppimisympäristöjä sekä etä- että monimuoto-opetusta tarvittaessa opiskelun mahdollistamiseksi. Opiskelijoiden luki-, ym. tuen muodot otetaan huomioon koetilanteissa, esimerkiksi lisäajan myöntämisellä. Oppilaat voivat valita kurssejaan vapaasti oman intressinsä mukaan.

72 % toisen ja kolmannen vuosiluokan miesopiskelijoista valitsi pitkän matematiikan ja 28 % lyhyen matematiikan. Vastaavasti 60 % naisista valitsi pitkän matematiikan ja 40 % lyhyen matematiikan. 26 % naisista ja 28 % miehistä valitsi kemian valinnaisia kursseja. Fysiikan valinnaisia kursseja valitsi 51 % miehistä ja 26 % naisista. Kaikissa kolmessa aineessa miesten valinnat olivat suuntautuneet enemmän matemaattis-luonnontieteellisemmin kuin naisilla. Selkeintä ero oli fysiikassa.

4,02% (9,9 %) kyselyyn vastanneista opiskelijoista ilmoitti, että sukupuoli vaikuttaa siihen mitä kursseja valitsee. Sanallisissa perusteluissa vastaukset keskittyivät poikien ja tyttöjen erillisiin liikuntakursseihin sekä jonkun mukaan opettajat suhtautuvat sukupuoliin eri asenteella. Järvenpään lukiossa liikunnan pakollisilla kursseilla naiset ja miehet liikkuvat yhdessä ja opetustarjonnassa on paljon eri lajien liikunnan kursseja.

Molempien sukupuolien kiinnostuksen ja tarpeet huomioidaan kirjaston tarjonnassa. Opiskelijat voivat esittää omia toiveitaan kirjaston valikoimaan.

Noin 25,96 % (21 %) koki, että työmäärä lukiossa on liian suuri. 9 % (11,4 %) kyselyyn vastanneiden opiskelijoiden mielestä kurssitarjotin ei vastannut odotuksia. Edellisessä kyselyssä kurssitarjottimen saama arvosana 4,16/5 pistettä vastaa suurin piirtein nykyistä tilannetta. Vastaajista 9 % (11,4 %) oli sitä mieltä, että ei voi vaikuttaa riittävästi omiin kurssivalintoihin. Sanallisten vastausten perusteella syynä riittämättömiin vaikutusmahdollisuuksiin kurssivalinnoissa näyttäisi olevan suuri valtakunnallisten pakollisten kurssien määrä, ei pysty valitsemaan opettajaa, halu käydä enemmän kursseja kuin opinto-ohjelmaan mahtuu, joitain kursseja tarjotaan vain harvoin, tietyille ryhmille varatut kurssit, kurssien nopea täytyminen kurssitarjottimen avautuessa valintoja varten ja haluttujen kurssien päällekkäisyys kurssitarjottimella.

4.3. Tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden toteutuminen lukiossa

99 % (98,1 %) kyselyyn vastanneiden opiskelijoiden mielestä Järvenpään lukio on turvallinen opiskeluympäristö, jossa koulun tukihenkilöstön puoleen voi kääntyä huoltilanteessa. Kyselyyn vastanneista eri henkilöiden puoleen voitiin ottaa huolissa yhteyttä seuraavasti: 57,04 % terveydenhoitaja, 47,53 % kuraattori, 54,66 % psykologi, 22,85 % lääkäri ja johonkin muuhun henkilöön 39 %.

85 % (93,5 %) kyselyyn vastanneista opiskelijoista pystyy ottamaan yhteyttä opintoihin liittyvissä ongelmissa opinto-ohjaajan ja 65% (57,8 %) opettajiin. Kyselyssämme ei ollut mahdollisuutta vastata, ettei ole ketään henkilöä, jonka puoleen kääntyä.

5% (2,1 %) kyselyyn vastanneista opiskelijoista (30 henkilöä) ilmoitti, ettei heillä ole yhtään ystävää, jonka kanssa voi puhua mieltä painavista asioista. Koko koulun tasolla suhteutettuna tämän vastaa reilua viittäkymmentä opiskelijaa. Yksinäisyys on vakava asia. Lukiolla on järjestetty ja järjestetään sosiaalista toimintaa, johon voi osallistua halutessaan, esim. toiminta- ja ryhmäytyspäivä. Lisäksi on valinnaisia kursseja, joissa sosiaalinen kanssakäyminen erityisesti korostuu. Tällaisia ovat mm. kansainväliset projektit sekä vaellus- ja laskettelukurssi.

5 % (8,4 %) kyselyyn vastanneista opiskelijoista oli sitä mieltä, etteivät opiskelijat ole tasa-arvoisessa asemassa Järvenpään lukiossa. Avovastauksissa suurimmiksi syiksi nousivat: opiskelijoiden erilainen taloudellinen tilanne, opettajien lempioppilaat ja suhtautuminen eri sukupuoliin, eri linjoilla olevien opiskelijoiden tilanne, muista kunnista tulevien matkoista aiheutuvat haasteet ja niiden ymmärtäminen.

93,60 % (96,4 %) kyselyyn vastanneista opiskelijoista oli sitä mieltä, että lukiossa saa olla oma itsensä.

Kysyttäessä kohtelevatko opiskelijat toisiaan tasa-arvoisesti valtaosa vastaajista 89,76 % (91,8 %) kokee, että asia on kunnossa. 10,24 % (8,2 %, 14 %/v.2016) kyselyyn vastanneista on eri mieltä seuraavista asioista: kolmannen vuosiluokan ”ylempiarvoinen” käyttäytyminen, ”vinoon katsominen” ja vääristä vastauksista naureskelu.

10,97 % (14,8 %) opiskelijoista kokee, että opettajat eivät kohtele opiskelijoita tasa-arvoisesti. 8,41 % (11,4 %) kyselyyn vastanneista opiskelijoista kokee opiskelijan sukupuolen vaikuttavan kohteluun ja 9,32 % (8,9 %) tuntee, että arviointi ei ole tasa-arvoista. Asiassa esille nousevia syitä on selkeästi kaksi. Toinen on arvioinnin epäyhtenäisyys ja toinen on opiskelijoiden kohtaaminen: opettajilla on suosikkiopiskelijoita hyvissä opiskelijoissa, silmätikkuja, heikkojen opiskelijoiden pitäminen laiskana, terveydellisten seikkojen huomiotta jättäminen, tuntiaktiivisuuden painottaminen negatiivisesti, sukupuolistreotypit ja tyttöjen helpompi saada parempia arvosanoja.

97,26 % (97,7 %) mielestä tasa-arvon näkökulma toteutuu opinto-ohjauksessa.

4.4. Kiusaaminen

Kiusaamisen osalta kysyttiin pitäisikö koulun puuttua sosiaalisessa mediassa tapahtuvaan kiusaamiseen. 18 % (32,9 %) vastaajista halusi näin tapahtuvan. Sanallisissa vastauksissa todettiin, että puuttuminen on sosiaalisen median luonteen vuoksi vaikeaa mutta kaikkeen mahdolliseen ja erityisesti kouluaikana tapahtuvaan kiusaamiseen tai jos opiskelijat ovat samassa koulussa pitäisi pyrkiä puuttumaan. Keinoja voisi olla sosiaalisen median käytön opetus ja tilanteiden saattaminen koulun tietoon.

4.5. Syrjintä ja häirintä

Tasa-arvolain 8b §:n mukaan oppilaitoksen on pidettävä kiellettynä syrjintää, jossa henkilö asetetaan opiskelijavalinnoissa, opetusta järjestettäessä, opintosuoritusten arvioinnissa tai oppilaitoksen muussa toiminnassa sukupuolen perusteella muita epäedullisempaan asemaan taikka muutoin kohdellaan lain 7 §:ssä tarkoitetulla tavalla.

8,23 % (8,4 %, 18,4 %/v.2016) kyselyyn vastanneista opiskelijoista ilmoitti Järvenpään lukiossa esiintyvän syrjintää. Tarkennuskysymyksessä, oletko kokenut huomautuksia liittyen tiettyihin ominaisuuksiin liittyen, nousi ulkonäkö selkeästi suurimmaksi osa-alueeksi. Avovastauksissa suurimmaksi yksittäiseksi syyksi nousi kaveriporukasta poisjättäminen, josta helposti seuraa mm. yksinäisyyttä.

Samoin tuotiin esille opiskelijoiden rassistiset kommentit ja keskinäinen sukupuolisyryntä sekä abien syrjintä muita kohtaan.

7,13 % (2,7 %) kyselyyn vastanneista opiskelijoista on kokenut sukupuoleen liittyvää häirintää. Avovastauksista ilmeni, että nämä tilanteet on pääosin sattunut muualla kuin lukiolla.

Kyselyssä 1,28 % (2,5 %) vastaajista ilmoitti kokeneensa seksuaalista häirintää.

5. Tarvittavat toimenpiteet tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistämiseksi

5.1. Valitut kehittämiskohteet

Yleisesti opiskelijoita kannustetaan tuomaan esiin, jos he kokevat tulevansa epätasa-arvoisesti kohdelluksi. Parhain tilanne olisi, jos opiskelija toisi tämän asian esiin suoraan asianosaisen kanssa. Mikäli tämä ei onnistu, kehoitetaan ottamaan yhteyttä rehtoriin tai apulaisrehtoriin. Lisäksi opiskelijakunnan kanssa järjestetään vuosittain keskustelutilaisuus, jossa tarkastellaan tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta.

Kehittämiskohde	Toimenpiteet
1. Ryhmytymisen vahvistaminen	<ul style="list-style-type: none"> • Erilaiset tapahtumat edistävät yhteishenkeä. • Ryhmyttämistä järjestetään koko lukio-opintojen ajan. • Rohkaistaan kaikkia opiskelijoita osallistumaan eri tavoin tuntityöskentelyyn ja koko koulun toimintaan. Tällä vahvistetaan kokemusta siitä, että kaikki ovat yhdenvertaisia lukioyhteisön jäseniä. • Koronarajoitusten jälkeen paluu normaaliin toimintaan edistää ryhmytymistä. • Yksinolevia kannustetaan osallistumaan yhteisiin tapahtumiin. • Opiskelijakunta ei hyväksy nimikkopöytiä ruokailussa. • Selvitetään mahdollisuudet 1. opintovuoden laajempien opintojaksojen toteuttamiseen ohjausryhmittäin. Tämä lisäisi ryhmän keskinäistä kanssakäymistä.
2. Arvioinnin yhdenmukaisuuden lisääminen	<ul style="list-style-type: none"> • Kaikkia kohdellaan sukupuolesta riippumatta samalla tavalla. • Arviointikriteerit selitetään kurssin alussa, mutta arviointikriteereihin on hyvä palata myös kurssin aikana ja muistuttaa opiskelijoita kriteereistä. • Opiskelijaa kannustetaan olemaan suoraan yhteydessä aineenopettajaan, jos herää kysymyksiä omasta arvioinnista. • Selvitetään mahdollisuudet ryhmäkokojen tasaamiseen eri oppiaineissa. Pientäminen on mahdollista muun muassa silloin, jos koulukohtaisia kursseja vähennetään ja vapautunut resurssi käytetään ryhmäkokojen pienentämiseen. Toiseksi selvitetään, voidaanko rajata opiskelijoiden mahdollisuuksia tehdä kurssitarjotinmuutoksia, kun ryhmäkoot on tasattu.

	<ul style="list-style-type: none"> • Digitaalinen pedagogisen tuen lomake käyttöön. • Selkeät menettelyt koeviikon erityisjärjestelyistä.
3. Erilaisuuden hyväksymisen edistäminen	<ul style="list-style-type: none"> • Henkilökunnalle koulutusta erilaisuuden kohtaamiseen ja ymmärtämiseen. • Perustellusta syystä kutsumanimen vaihto on mahdollista. • Teemapäiviä, joissa käsitellään erilaisuuden hyväksymistä. • Kannustus kaikenlaiseen erilaisuuden hyväksymiseen, kuten uskonto, maailmankatsomus, sukupuoli suuntautuminen ja varallisuus.